Datum
3 december 2025

Zaaknummer
2025-015426

Onderwerp
aantasten werelderfgoed door zonneparken Culemborg

Inlichtingen bij
[redacted]
post@gelderland.nl

Blad
1 van 3

Het college van Burgemeester en
Wethouders van de gemeente Culemborg
Postbus 136
4100 AC CULEMBORG

Geacht College,

Op 30 september 2025 adviseerde de bezwarencommissie van Culemborg over de aanvraag van twee zonneparken naast Zoowijkseweg 2 en achter Wethouder Schoutenweg 6 te Culemborg. Dat advies geeft aanleiding om via deze brief nogmaals te wijzen op onze brief van 22 april 2025 (zaak 2025-003785) aan de Omgevingsdienst Rivierenland. In de brief aan de Omgevingsdienst gaven we aan niet in te stemmen met de bovengenoemde ontwikkeling, vanwege de onderwerpen Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en Zonneparken buiten RES-zoekgebieden.

In onze brief van 22 april 2025 gaven we beknopt aan dat we deze twee zonneparken in het werelderfgoed Hollandse Waterlinies zien als een aantasting van de kernkwaliteiten en daarmee een aantasting van de uitzonderlijke universele waarde van het werelderfgoed Hollandse Waterlinies. Ook lichten we het beleid van de zonneladder nader toe. Graag geven we u onderstaande uitgebreide motivering waarom er volgens ons sprake is van een onzorgvuldige ruimtelijke afweging en aantasting van de ruimtelijke kwaliteit.

Motivering
Zonneladder/voorkeursvolgorde zon

In onze omgevingsverordening staan regels voor zonneparken. Daarin is het idee van de zonneladder beschreven. Zonne-energie in stedelijk gebied (zoals daken, parkeerplaatsen, bedrijventerreinen) heeft de voorkeur. Op locaties zoals stortplaatsen of langs infrastructuur zijn kansen voor zonne-energie. De ruimtelijke kwaliteit moet daarbij in ieder geval hetzelfde blijven en mogelijk worden versterkt. Ook staat in de verordening dat het mogelijk moet zijn om grond voor meerdere functies in te zetten en dat ontwikkeling van een zonnepark zo min mogelijk ten koste moet gaan van bestaande functies. Eind oktober 2023 zijn bestuursafspraken over een zonneladder gemaakt tussen Rijk, Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Unie van Waterschappen (UvW) en Netbeheer Nederland (NBNL). Hierbij is afgesproken

dat provincies de zonneladder in de omgevingsverordening opnemen. (Externe link:Kamerbrief over aangescherpte voorkeursvolgorde zon | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl). De bestuursafspraken geven een concretere invulling van de zonneladder dan nu in de omgevingsverordening staat.

De overheden hebben in het bestuursakkoord afgesproken voor de opwek van zonne-energie te gaan sturen langs de onderstaande 4 treden. Dit is ook al opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) voorkeursvolgorde zon:

Trede 1: Zonnepanelen op daken en gevels

Trede 2: Onbenutte terreinen in bebouwd gebied

Trede 3: Onbenutte terreinen in landelijk gebied

Trede 4: Landbouw- en natuurgronden

In het bestuursakkoord is afgesproken om trede 1 tot en met 3 van de zonne-ladder te stimuleren en de opwek van zonne-energie zo slim mogelijk te combineren met ruimtelijke en maatschappelijke opgaven. Het nakomen van de Regionale energiestrategie-afspraken blijft daarbij het uitgangspunt.

Trede 4, zonne-energie op landbouwgrond, kan niet, met uitzondering van de volgende situaties:

a) een slimme combinatie van een zonnepark met een agrarische functie (agri-PV),

b) gronden die in transitie zijn of minder geschikt voor landbouwgrond, of

c) als het een oplossing biedt voor netcongestie dan wel bijdraagt aan efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk.

In de Statenbrief (Externe link:PS2023-1242) van 19 december 2023 heeft het college voorgesteld om deze bestuursafspraken juridisch vast te leggen in het provinciale omgevingsbeleid. Provinciale Staten hebben hierover in de vergadering van 6 maart 2023 positief besloten. Daarna is advies gevraagd bij gemeenten. De reacties daarop zijn verwerkt in het wijzigingsvoorstel van de omgevingsverordening.

Uit de documenten blijkt niet dat er sprake is van een uitzonderingsgrond. Daarbij zijn de planlocaties niet gelegen binnen Regionale Energiestrategie (RES) afgesproken locaties voor zonneparken. Voor locaties buiten de RES geldt het instrument ‘instemming’. Wij stemmen niet in met de plannen voor de zonneparken.

Nieuwe Hollandse Waterlinie
De locaties voor de zonneparken Pavijen en Prijsche Wetering zijn onderdeel van een voormalige inundatiekom van de NHW en liggen sinds 2021 binnen de grens van het werelderfgoed Hollandse Waterlinies. Zo’n inundatiekom maakt in het beleid voor de Hollandse Waterlinies onderdeel uit

van de kernkwaliteit ‘strategisch landschap’. De inundatiekom heeft een open, groen en rustig karakter met voornamelijk agrarisch gebruik. Rust en duisternis zijn hier belangrijke waarden. Het natte karakter van de kom, met op het laagste punt nog steeds aanwezige eendenkooien en grienden en de relatief grote openheid van de kom, is voor de NHW van belang voor de voorstelbaarheid van de inundatie. Grotere gebiedsvreemde ontwikkelingen tasten de authenticiteit van de historische inundatiekom aan. Juist omdat de relatieve openheid hier de belangrijkste cultuurhistorische en landschappelijke waarde is, is het van belang dat daar voldoende rekening mee gehouden wordt. De twee zonneparken op deze locaties in deze omvang gaat ten koste van de kernkwaliteiten. In de Omgevingsverordening Gelderland geeft artikel 5.47 aan dat aantasting van de kernkwaliteiten niet toegestaan is.

Conclusie
In onze optiek is de voorkeursvolgorde voor zonne-energie niet/onvoldoende toegepast.

Twee zonneparken van de genoemde omvang op de genoemde locaties gaan ten koste van behoud, bescherming en herstel van de cultuurhistorische en landschappelijke waarden van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het gevolg hiervan kan zijn dat er zonneparken worden aangelegd die het werelderfgoed aantasten. Daarbij liggen de planlocaties niet binnen de RES afgesproken locaties voor zonneparken. Daarom geven we geen instemming voor deze plannen.

Wij gaan er vanuit dat we met deze brief een heldere motivering hebben gegeven waarom de genoemde zonneparken een aantasting van het werelderfgoed vormen.

Meer informatie
Heeft u nog vragen? Neem dan contact op met [redacted] adviseur werelderfgoed Hollandse Waterlinies.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

[redacted]
Teammanager Ruimte